

Rapportage Feitenrelaas over het onderzoek op Rusthof d.d. 11 september 2021.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	1
Het karakter van de begraafplaats Rusthof	2
De ontvangst en behandeling van het ingediende verzoek.....	2
Over het onderzoek, het verzoek en de verleende toestemming is het volgende verklaard:	4
Het onderzoek	5
De vondst van de camera en de beelden op de SD-kaart	8
Het contact over de beelden tussen Rusthof en de vinder van de camera.....	8
De betrokkenheid van het college	9
Bijlage 1 De beelden die de Nationale ombudsman in het kader van dit onderzoek heeft bekeken.	14
Bijlage 2 Verklaring van het paranormale onderzoeksteam	16
Bijlage 3 Aanpak onderzoek.....	18
Bijlage 4 Juridisch kader bevoegdheden.....	20
Bijlage 5 Beschrijving gelopen route op Rusthof	22

Inleiding

De Nationale ombudsman heeft, op basis van schriftelijke informatie en gesprekken met betrokkenen¹ in kaart gebracht wat er is gebeurd op 11 september op de Begraafplaats Rusthof. Het betreft de periode vanaf het moment van de aanvraag voor het onderzoek door het paranormaal onderzoeksteam tot aan de start van het onderzoek door de Nationale ombudsman. De Nationale ombudsman is bij het vaststellen van dit feitenrelaas uitgegaan van de informatie die op 10 december 2021 beschikbaar was.

In de eerste helft november heeft de Nationale ombudsman gesproken met de betrokkenen en de informatie bestudeerd die het college heeft verstrekt.

Op 2 december 2021 kwam, naar aanleiding van een Wob-verzoek, meer informatie beschikbaar. Uit die informatie bleek dat de eerder overgelegde informatie en afgelegde verklaringen niet volledig waren. In het onderstaande feitenrelaas is beschreven op welke punten de eerder overgelegde informatie en afgelegde verklaringen en de later ontvangen informatie uiteenlopen. Waar sprake is van tegenstrijdigheid is de ombudsman uitgegaan van de beschikbare documenten en het beeldmateriaal voor de vaststelling van de feiten.

De Nationale ombudsman stelt op grond van alle beschikbare informatie het volgende vast:

¹ Een overzicht van de stukken, gesprekspartners en onderzoeksactiviteiten is opgenomen in Bijlage 3.

Het karakter van de begraafplaats Rusthof

De begraafplaats Rusthof is 33 ha groot en maakt deel uit van het Crematorium en de Begraafplaatsen Amersfoort (afgekort: CBA). Rusthof is de grootste begraafplaats en is – mede vanwege de ruime aanwezigheid van natuur – eerder een begraafpark; een plek voor iedereen waarbij oog is voor de diversiteit van de maatschappij, de verschillende religies en levenshoudingen. Er is een Sovjet Ereveld, er zijn oorlogsgraven, een Islamitisch veld, een Kinderhof en diverse strooivelden. Rusthof beschikt over rouwkamers die 24 uur per dag te bezoeken zijn door nabestaanden.

Rusthof biedt daarnaast ook ruimte aan flora en fauna onderzoek, er is een ruimte gereserveerd voor opleidingen in de uitvaartzorg en er vinden ook televisie opnames plaats, zoals bijvoorbeeld voor Henrik Groen en het programma Bakkie Troost. Op Kerstavond wordt een lichtjesavond georganiseerd en er is ook eens een gedichtenwedstrijd geweest.

Rusthof heeft een digitale nieuwsbrief die gemiddeld genomen ieder kwartaal uitkomt.² Belangstellenden kunnen zich hierop via de website abonneren. In de nieuwsbrief staan nieuwtjes en activiteiten opgenomen. Zoals bijvoorbeeld dat er TV opnames voor Henrik Groen zijn opgenomen.

De ontvangst en behandeling van het ingediende verzoek

Mei 2021

Woensdag 19 mei 2021 om 10:53 uur kwam een e-mail binnen bij Rusthof met de volgende tekst :

"Beste mevrouw ,

Op de website: <https://cba-amersfoort.nl/contact/> trof ik uw mailadres aan als contact persoon voor vragen. Vandaar mijn mail aan u.

Wij zijn een team onderzoekers met ruim 15 jaar ervaring in paranormale onderzoeken.

Ons team is zeer serieus en geen showbizz kanaal. Ons team bestaat uit zeer ervaren personen in het paranormale die ook vele male heeft bijgestaan bij diverse politieonderzoeken. Wij doen het hele jaar door onderzoeken bij mensen thuis maar ook op concentratiekampen of oud historische gebouwen in binnen en buitenland. Ons doel is puur het kunnen aantonen van paranormale activiteit (energieën). Deze activiteiten hopen wij waar te kunnen nemen met diverse apparatuur en daarmee de waarnemingen wetenschappelijk aan te tonen. Denk hierbij aan speciale camera's en sensoren. Op deze manier hopen wij meer te weten te komen wat nu een paranormale activiteit is en hoe intelligent het is.

Ons team (max. 4 à 5 volwassen en ervaren personen) wil graag 1 avond onderzoek doen op uw begraafplaats. Uiteraard met groots respect voor de overledenen en de begraafplaats. Wij zullen dus nooit gaan graven of in welke vorm dan ook schade aan brengen. Tevens houden wij ook zeker rekening met de privacy van de personen die daar begraven liggen. Zo zullen wij geen beeldmateriaal naar buiten brengen zonder de toestemming van u en/of de betrokken familie van een overledenen.

Ons team heeft eigen gecertificeerde EHBO-ers (tenslotte kan iemand vallen) en indien nodig beveiliging. Het enige wat wij van u vragen is toestemming om 1 nacht (of een deel ervan) toegang te mogen hebben op de begraafplaats en onderzoek te mogen doen.

Wij hopen snel van u te horen.

Met vriendelijke groeten,"

Dit verzoek is vervolgens door de medewerker die het had ontvangen doorgestuurd aan de directeur. Bij Rusthof komen met regelmaat verzoeken binnen en er vinden allerlei activiteiten plaats. Er is niet direct gereageerd op het verzoek, de meest logische verklaring hiervoor is dat door opeenvolgende vakanties het beantwoorden van het verzoek is blijven liggen.

Juli/augustus 2021

Omdat de indiener van het verzoek, zijnde de vertegenwoordiger van de groep onderzoekers (hierna; de vertegenwoordiger) geen reactie ontving, is deze in juli of augustus in persoon langsgegaan bij de receptie

² Zie: <https://cba-amersfoort.nl/nieuwsoverzicht?p=2>

van Rusthof. De directeur van Rusthof was op dat moment aanwezig en werd gebeld om naar de receptie te komen, zodat hij de vertegenwoordiger te woord kon staan.

In het gesprek met de directeur heeft de vertegenwoordiger doel en aard van het verzoek toegelicht. Verder werd besproken dat er tijdens het onderzoek uitsluitend op de paden zou worden gelopen en de sensoren alleen op paden zouden worden neergelegd. De vertegenwoordiger zou een camera meenemen om vast te leggen wat gebeurde. Na het bezoek zou de vertegenwoordiger terugkoppelen wat er op de beelden te zien was. Als er geen interessant beeldmateriaal was verzameld, zouden alle beelden gewist worden. Als er wel iets interessant te zien zou zijn, zouden de beelden puur voor eigen gebruik door de onderzoekers in hun archief worden bewaard.

De directeur en de vertegenwoordiger spraken af dat er eenmalig een onderzoek mocht plaatsvinden en een medewerker van de begraafplaats hen zou begeleiden. Dit was om veiligheidsredenen; de begraafplaats is groot en onverlicht waardoor het gevaar om te verdwalen of te struikelen over een boomwortel reëel is. De directeur gaf tijdens het gesprek mondeling toestemming voor het onderzoek.

De verleende toestemming voor het onderzoek werd later per e-mail bevestigd door de vertegenwoordiger. Deze e-mail is op 18 augustus 2021 verstuurd aan de directeur met als onderwerp Paranormaal onderzoek en bevat de volgende tekst:

"Geachte heer (X), beste (X),

Allereerst wil ik u nogmaals bedanken voor uw tijd en aandacht. In opvolging van het zeer prettige gesprek met u wil ik u bij deze aangeven dat in ons team uw toestemming voor het onderzoek met grootse enthousiasme is ontvangen.

Wij willen graag op 11 September 2021 op de begraafplaats "het Rusthof" onderzoek gaan doen. Wij zullen dan aanwezig zijn met 8 personen ik hoop dat dat voor u oké is anders ga ik het terug brengen naar de eerdere besproken aantal van 6 personen.

Graag zou ik ook nog van u willen weten welk hek er openstaat waar wij gebruik van mogen maken om toegang te krijgen tot het terrein. Is het mogelijk om onze auto's ook daar te parkeren ?

Ik hoor graag van u en nogmaals bedankt voor deze unieke kans.

Met vriendelijke groeten"

Op 2 december 2021 heeft de Nationale ombudsman aanvullende informatie ontvangen van het college. Deze informatie was nog niet eerder bij het college bekend en was, naar aanleiding van een Wob-verzoek dat over de gebeurtenissen op Rusthof is ingediend, alsnog aan het licht gekomen.

De aanvullende informatie bevatte onder meer een e-mail van de vertegenwoordiger waarin de verleende toestemming werd bevestigd.

Deze e-mail is op 18 augustus 2021 verstuurd naar het e-mailadres van de directeur van Rusthof en bevat de volgende tekst:

"Geachte heer (X), beste (X),

Allereerst wil ik u nogmaals bedanken voor uw tijd en aandacht. In opvolging van het zeer prettige gesprek met u wil ik u bij deze aangeven dat in ons team uw toestemming voor het onderzoek met grootse enthousiasme is ontvangen.

Wij willen graag in de avond/nacht van 11 op 12 September 2021 op de begraafplaats "het Rusthof" onderzoek gaan doen. Wij zullen dan aanwezig zijn met 8 personen ik hoop dat dat voor u oké is anders ga ik het terug brengen naar de eerdere besproken aantal van 6 personen.

Mocht (...) interesse hebben om zo onderzoek een keer mee te willen maken dan is (..) uiteraard ook deze avond meer dan welkom om mee te gaan.

Graag zou ik ook nog van u willen weten welk hek er openstaat waar wij gebruik van mogen maken om toegang te krijgen tot het terrein. Is het mogelijk om onze auto's ook daar te parkeren aangezien het mij niet verstandig lijkt om dit langs de dodeweg te doen omdat dat alleen maar aandacht kan trekken van omstanders.

Ik hoor graag van u en nogmaals bedankt voor deze unieke kans.

Met vriendelijke groeten"

Het is de Nationale ombudsman niet bekend waarom er twee bevestigingsmails zijn met een verschillende tekst.

Op 8 september 2021 heeft de medewerker die het paranormaal onderzoeksteam op 11 september zou begeleiden een e-mail naar de vertegenwoordiger gestuurd. In de e-mail wordt aangegeven dat de begraafplaats niets afgesloten is en zij kunnen parkeren op de locatie. Ook worden twee bijlagen meegestuurd een informatiefolder en een plattegrond van Rusthof. In de e-mail wordt aangegeven dat Afdeling 18 een gedeelte is waar oude graven zijn die omstreeks 1977 zijn herbegraven.

Over het onderzoek, het verzoek en de verleende toestemming is het volgende verklaard:³

Met betrekking tot de aard en doel van het onderzoek

Er wordt wereldwijd beweerd dat op begraafplaatsen veel energieën van overledenen aanwezig zijn. Tegelijkertijd wordt ook het tegendeel beweerd; dat die energieën er niet zijn. Het doel van dit algemene onderzoek was om de beweringen te testen en om te onderzoeken of er nu wel of geen energieën van overledenen op een begraafplaats zijn. Bij een bezoek aan een begraafplaats gaan de onderzoekers er in beginsel van uit dat er geen energieën aanwezig zijn. De onderzoekers achten het ook niet aannemelijk dat er energieën van overledenen op een begraafplaats zijn. In hun ervaring houden energieën van overledenen zich op bij hun dierbaren en niet bij hun graf.

Het onderzoek dat op 11 september heeft plaatsgevonden, was een zogenaamd algemeen onderzoek. Dit in tegenstelling tot een onderzoek in opdracht, wat de onderzoekers ook doen. Opdrachtgevers kunnen particulier of instanties zijn.

Bij een algemeen onderzoek zijn de onderzoekers geïnteresseerd in algemene vragen zoals: Is er 'iets' na de dood, bestaat het begrip tijd of kleuren kunnen zien?

De onderzoekers doen onderzoek op basis van hun ervaring. Daarbij kunnen zij gebruik maken van apparatuur, zoals sensoren of een camera. Zij hebben geen specifieke onderzoeksopzet of beproefde methode. Het hangt af van de opdracht of het doel van het onderzoek hoe ze te werk gaan. Bij kwaadwillende entiteiten (vaak onderzoek in opdracht) kunnen ze provocerder te werk gaan.

Ook wordt er geen rapportage of verantwoording opgetekend. Interessant materiaal (beeld en/of geluid) wordt bewaard voor het eigen archief.

De onderzoekers zijn niet georganiseerd of lid van een organisatie. Zij kennen elkaar door hun gezamenlijke interesses en de onderzoeken die zij, in verschillende samenstellingen, met elkaar uitvoeren.

Bij een paranormaal onderzoek kunnen sensoren worden gebruikt om eventuele aanwezige energieën te meten. Als zo'n energie aanwezig zou kunnen zijn, licht de sensor op. De sensoren zijn kleine balletjes die gekleurd flikkerend licht geven als zij worden geactiveerd door een energie. Mocht een sensor geactiveerd worden, dan kan dat verschillende oorzaken hebben. Een energie van een overledene, van een overleden dier of achtergebleven energie van iemand die daar veel is geweest. Maar het kan ook komen door een windvlaag, beweging of insect dat langs vliegt. Op het moment dat een sensor wordt geactiveerd, stelt de onderzoeker zich voor, legt uit wat hij/zij aan het doen is en stelt een vraag zoals: Bent u een man? In het geval dat de sensor dan nogmaals wordt geactiveerd, vraagt de onderzoeker door naar bijvoorbeeld het begrip van tijd. De ervaring leert dat een sensor niet meer dan vier keer geactiveerd wordt. Daarna stopt het. Ook bij het onderzoek op Rusthof op 11 september zijn sensoren gebruikt.

Met betrekking tot de keuze voor Rusthof

De onderzoekers kozen voor Rusthof omdat een dierbare van een van hen op Rusthof begraven ligt en deze daardoor bekend was met de begraafplaats. Bovendien is Rusthof een grote en diverse begraafplaats met oude en nieuwe graven. Dat is vanuit onderzoeksperspectief interessant.

³ Het paranormaal onderzoeksteam heeft zelf ook een verklaring opgesteld en deze aan de Nationale ombudsman overlegd. Deze verklaring is opgenomen in Bijlage 2 bij deze rapportage.

De Nationale ombudsman heeft geen informatie waaruit blijkt dat er (mogelijk) eerdere contacten zijn geweest (behalve ten behoeve van de begrafenis van de dierbare van de onderzoeker) of dat er persoonlijke banden zijn tussen een of meerdere onderzoekers, de directeur en/of zijn echtgenote en medewerkers van Rusthof.

Met betrekking tot de toestemming

De directeur behandelt de vele, diverse verzoeken die met betrekking tot Rusthof binnenkomen en verleent daarvoor eventueel zijn toestemming. Het is aan de directeur om te beoordelen of, en met wie hij hier overleg over voert. Er zijn daarover geen afspraken gemaakt met het college en er is ook geen staande praktijk dat dit in sommige gevallen gebeurt of moet gebeuren.⁴

Uitgangspunt bij het behandelen en toestaan van verzoeken is dat zich men met respect voor de rust van de overledenen en andere bezoekers gedraagt. Het onderzoek naar energieën waar het nu over gaat is wel bijzonder, niet eerder ontving Rusthof een dergelijk verzoek.

Er is toestemming gegeven om eenmalig, na sluitingstijd een onderzoek uit te voeren. Er is voor gekozen om dit na sluitingstijd te doen, zodat het onderzoek eventuele ceremonies, begrafenissen of bijeenkomsten niet zou verstoren.

Er is geen toestemming gegeven voor het doen van onderzoek naar specifieke personen/graven of specifieke energieën. Dit was ook niet het verzoek. Als dat wel het geval zou zijn geweest, zou er geen toestemming zijn gegeven. In dat geval zou de vertegenwoordiger zijn verwezen naar de betrokken nabestaanden om toestemming te vragen. Alleen als de nabestaanden toestemming zouden geven, zou met een dergelijk verzoek zijn ingestemd.

De toestemming is gegeven voor een eenmalig onderzoek op 11 september. Een groep van zes onderzoekers mocht in aanwezigheid van een medewerker van Rusthof over de paden wandelen en gebruik maken van sensoren. Ook mochten er filmopnames worden gemaakt. Over de filmopnames is afgesproken dat na afloop van het onderzoek zou worden teruggekoppeld wat hierop te zien was en afhankelijk daarvan zouden de beelden vernietigd worden of worden bewaard voor het eigen gebruik van de onderzoekers. De beelden zouden nooit openbaar worden gemaakt.

Met betrekking tot het gebruik van de camera

De onderzoekers maken tijdens ieder onderzoek (in opdracht, of een algemeen onderzoek op eigen initiatief) filmopnames met een zogenaamde wildcamera. Deze camera wordt geactiveerd door beweging en kan in het donker filmen. Het doel van de opnames is om later terug te kijken of er activiteiten te zien zijn die de onderzoekers zelf niet hebben waargenomen. Bijvoorbeeld omdat het achter hun rug gebeurde. Ook veiligheidsaspecten spelen een rol, men weet niet of er andere, wellicht kwaadwillende mensen aanwezig zijn. De camera wordt altijd op een open ruimte gericht zoals een pad of open veld, nooit in de richting van een graf.

Bij een algemeen onderzoek dat niet in opdracht plaatsvindt, worden de beelden altijd gewist als er niets te zien is. Als er wel iets te zien is, bewaren de onderzoekers de beelden in hun eigen archief voor eigen gebruik en mogelijk nader onderzoek. Bijvoorbeeld als ze tijdens een ander onderzoek iets soortgelijks waarnemen, zodat ze de beelden met elkaar kunnen vergelijken.

Als de onderzoekers in opdracht werken, overhandigen ze het beeldmateriaal aan de opdrachtgever. Als het interessant materiaal is wat zij in hun eigen archief zouden willen bewaren, maken zij daarover afspraken met de opdrachtgever. De onderzoekers zullen nooit beelden openbaar maken.

Het onderzoek

Zaterdag 11 september 2021

Op 11 september heeft het onderzoek plaatsgevonden. Er waren zes onderzoekers aanwezig en een medewerker van de begraafplaats.

⁴ In de huidige Verordening is geen ontheffingsmogelijkheid opgenomen voor een bezoek na sluitingstijd. Zie ook Bijlage 4.

Het beeld uit de verklaringen van betrokkenen

In de gesprekken tussen de ombudsman en betrokkenen is het volgende beeld geschetst over het onderzoek.

Het gehele bezoek duurde van ongeveer 20:30 tot 23:30 uur. De medewerker van de begraafplaats die de groep begeleidde heeft gezien dat ze een camera bij zich hadden.

Bij start van de wandeling hebben de onderzoekers zich in twee groepjes van drie opgesplitst. Een groepje liep, met de medewerker van de begraafplaats richting het Kinderhof. De drie onderzoekers en de medewerker van de begraafplaats zijn ongeveer een kwartier tot een half uur op Kinderhof geweest. De andere groep liep zonder begeleiding richting Davidshof. De routes die zijn gelopen waren niet vooraf bedacht. De groep was niet naar iets specifiek op zoek en wilde niet naar een specifieke plek.⁵

Na de eerste wandeling kwam de groep bijeen op de parkeerplaats. Daar hebben zij wat gedronken en gegeten. Vervolgens is de gehele groep onderzoekers samen met de medewerker van de begraafplaats het hoofdpad nog op en neergelopen tot aan de 'rotonde'. Daarna is het bezoek beëindigd.

Tijdens de wandelingen zijn de onderzoekers niet van de paden af geweest en – zo is verklaard – hebben zij niet stilgestaan bij graven. Alleen de onderzoeker wiens dierbare op Rusthof ligt begraven, heeft even stilgestaan bij het graf van die dierbare.

Tijdens de wandelingen werden her en der op het pad de sensoren neergelegd. Er is nauwelijks activiteit gemeten, slechts een enkele keer lichtte een sensor op. Een onderzoeker stelde zich dan voor, vertelde wat het doel van het bezoek en stelde een vraag.

Het is gedurende de gehele avond een keer gebeurd dat een sensor na de gestelde vraag een tweede keer oplichtte. Dat was tijdens de eerste wandeling in de buurt van het graf van de dierbare van een van de onderzoekers. De sensor lichtte op na de vraag 'Bent u een man?' Op de vervolgvraag om de sensor opnieuw te activeren kwam geen reactie of activiteit meer van de sensor.

Tijdens de wandeling werd de meegebrachte camera op het pad geplaatst met de lens gericht op de open ruimte achter de onderzoekers. Zo kon worden vastgelegd of er achter hun rug iets gebeurde. De camera is nooit in de richting van of op graven geplaatst.

Tijdens het tweede deel van de wandeling met de gehele groep over het hoofdpad, is geen enkele activiteit gemeten.

Tot zover hetgeen is verklaard over het onderzoek op Rusthof.

De informatie die de ombudsman op 2 en 3 december 2021 heeft ontvangen

Op 2 december 2021 heeft de Nationale ombudsman aanvullende informatie ontvangen van het college. Deze informatie was nog niet eerder bij het college bekend en was, naar aanleiding van een Wob-verzoek dat over de gebeurtenissen op Rusthof is ingediend, alsnog aan het licht gekomen.

De aanvullende informatie bevatte onder meer een e-mail van de vertegenwoordiger van het paranormaal onderzoeksteam aan de directeur van Rusthof en aan de medewerker die hen tijdens het onderzoek op 11 september had begeleid.

De e-mail heeft als onderwerp Samenvatting Paranormaal onderzoek en is verzonden op 4 oktober 2021 om 13:11 uur.

De tekst van de e-mail⁶ is als volgt:

Beste X en X,

Zoals beloofd hierbij een korte samenvatting van het onderzoek.

Voor een onderzoek op een begraafplaats gaan wij er eigenlijk al vanuit dat er geen contact zal plaatsvinden. Dit omdat er met name door de mediums aangegeven wordt dat de overleden persoon

⁵ De Nationale ombudsman heeft op basis van de ontvangen informatie de routes zo veel mogelijk bij benadering nagelopen. Een beschrijving hiervan is opgenomen onder Bijlage 5.

⁶ De tekst is door de Nationale ombudsman geanonimiseerd.

wanneer hij/zij er voor kiest nog niet naar het licht te gaan zich vooral bij zijn naasten in de buurt blijft in plaats van bij zijn graf. Een entiteit die bij zijn graf is komt vaak doordat of de familie daar net geweest is dan wel dat er geen familie is waar hij/zij zich fijn bij voelt.

Tijdens dit onderzoek is er ook niet veel activiteit geweest wat wij hebben kunnen vast leggen met de camera's. Dit omdat het ook 3 keer fout ging met het opnemen (men dacht op opname gedrukt te hebben maar blijkbaar toch niet).

De mediums die aanwezig waren namen wel genoeg activiteit waar maar helaas niet te bewijzen.

Toch is het gelukt om op twee plekken activiteit op camera vast te leggen. Beide filmpjes heb ik als bijlage toegevoegd.

Het contact met X heeft plaatsgevonden bij zijn graf op het kinderhofje.

Het andere filmpje is gemaakt bij de 5 a 6 graven welke nagenoeg allemaal op elkaar lijken. Deze liggen rechts vooraan op de begraafplaats. X heeft ons op deze graven gewezen dus X zou moeten kunnen zeggen welke sectie dit was.

Conclusie is dat er dus wel activiteit is geweest wat niet verklaarbaar is. Ook was de interactie intellectueel waardoor we kunnen vast stellen dat deze entiteiten een bewustzijnsvorm hebben.

Bij deze wil ik jullie nogmaals danken voor het toestaan van dit onderzoek.

Geen van deze beelden zullen openbaar gemaakt worden zonder nadrukkelijke toestemming van jullie mochten wij van plan zijn dit te gaan gebruiken.

De filmpjes zal ik via WeTransfer naar jullie toe sturen aangezien ze te groot zijn voor de mail.

Groetjes

De Nationale ombudsman concludeert op basis van deze e-mail dat de afgelegde verklaringen over wat zich op 11 september tijdens het onderzoek door het paranormaal onderzoeksteam heeft voorgedaan, niet kloppen.

Volgens de verklaringen zou er geen activiteit van betekenis zijn waargenomen. Ook is niet gesproken over gebruik van meerdere camera's.

Uit de tekst van bovenstaande e-mail valt echter op te maken dat er wel activiteit van betekenis is waargenomen en dat er van meerdere camera's gebruik is gemaakt. Ook blijkt uit de e-mail dat het paranormaal onderzoeksteam twee filmpjes heeft gestuurd aan de directeur en de medewerker van de begraafplaats waarop de waargenomen activiteit zou zijn vastgelegd. In de gesprekken met betrokkenen is hierover niets gezegd.

De Nationale ombudsman heeft deze twee filmpjes op 3 december 2021 ontvangen. Op een filmpje is niets te zien behalve een sensor die af en toe oplicht. Uit wat er te zien en te horen is, maakt de ombudsman op dat dit filmpje is opgenomen bij de vijf à zes graven die worden genoemd in de e-mail van 4 oktober.

Er wordt door een paranormaal onderzoeker gezegd dat er vier balletjes verspreid over de graven liggen. Een sensor licht meerdere keren op. De paranormaal onderzoekers stellen meerdere vragen. Deze vragen zijn gericht op het maken van contact zoals: "Kun je nog een keer het balletje aanraken om te laten zien dat je er bent?" en er wordt gevraagd of de aanwezige medewerker van de begraafplaats wordt herkend. Ook wordt gezegd dat een sensor vastgeklemd ligt tussen letters. Hieruit concludeert de ombudsman dat deze sensor op een grafsteen ligt. Uit hetgeen er gezegd wordt, blijkt dat er een apparaat, een 'K2', wordt neergelegd op een graf. Er wordt gevraagd of er in het apparaat gesproken of geschreeuwd kan worden. Het andere filmpje is opgenomen bij een kindergraf. Er is te zien dat er een apparaatje op de grafsteen ligt. Naast het graf liggen twee sensoren, aan iedere kant een. Het betreffende kind en ook de andere kinderen die aanwezig zijn, worden uitgenodigd om de sensor aan te raken. De sensor licht meerdere keren op.

Volgens de afgelegde verklaringen zouden de paranormaal onderzoekers op de paden zijn gebleven, niet bij graven zijn stilgehouden of iets op graven hebben gelegd. Dit zou vooraf ook zo zijn afgesproken. Uit de filmbeelden blijkt dat deze afspraken niet overal zijn gerespecteerd. Uit de beelden is niet op te maken of de medewerker van de begraafplaats daarop actie heeft ondernomen.

Een uitgebreider verslag van de filmbeelden is opgenomen in bijlage 1.

De vondst van de camera en de beelden op de SD-kaart

Zondag 12 september 2021

Op 12 september bezocht een vader het graf van zijn kind. Midden op het pad in het Kinderhof zag hij de wildcamera liggen die was gebruikt door de groep onderzoekers. Omdat op Rusthof regelmatig herten en konijnen lopen, dacht de vader daar op dat moment niet iets vreemds van. Omdat de camera midden op het pad lag, heeft hij de camera in de berm gelegd. Zo lag de camera niet in de weg en was deze makkelijk terug te vinden door de eigenaar.

Dezelfde dag kwam de vertegenwoordiger van het onderzoeksteam erachter dat de camera ontbrak. De vertegenwoordiger was in de veronderstelling dat de camera met de sensoren aan het eind van het bezoek in de rugzak was gestopt, maar dat bleek dus niet het geval. De vertegenwoordiger heeft daarop de conclusie getrokken dat de camera de avond daarvoor was vergeten. Omdat het zondag was, kon de vertegenwoordiger geen (telefonische) navraag doen bij Rusthof op dat moment.

Maandag 13 september 2021

De vertegenwoordiger heeft op maandag 13 september telefonisch contact opgenomen met de medewerker van de begraafplaats die de groep onderzoekers op 11 september had begeleid. De vertegenwoordiger legde uit dat de camera was vergeten en vroeg de medewerker om te kijken of de camera ergens lag. De medewerker is de route voor zover nog bekend nagelopen om te kijken of de camera ergens lag. Dat was niet het geval, de camera is die dag niet teruggevonden. De medewerker van de begraafplaats heeft dit teruggekoppeld aan de vertegenwoordiger van de groep onderzoekers.

Maandag 20 september 2021

Op 20 september bezocht de vader Rusthof opnieuw. Tijdens zijn bezoek zag hij de camera nog steeds liggen waar hij hem de vorige keer neergelegd had en besloot de camera daarom af te geven bij de balie van Rusthof. Deze was echter al gesloten toen hij daar aankwam. Daarom heeft de vader de camera mee naar huis genomen om hem bij een volgend bezoek af te geven.

Eenmaal thuis vroeg de vader zich af waarom er eigenlijk een camera was opgesteld op het Kinderhof. Er konden immers, naast dieren ook mensen op vastgelegd worden. Daarom besloot de vader te bekijken wat de camera had vastgelegd.

In de camera zat een SD-kaart. Op de camera zit een beveiliging waardoor je hem zonder de benodigde code niet kunt gebruiken. De SD-kaart was niet beveiligd.

Op de SD-kaart vond de vader drie filmpjes. Hij meende op twee filmpjes Rusthof te herkennen waarvan een filmpje op het Kinderhof was genomen. Daar had hij de camera ook gevonden.

Op een ander filmpje met dezelfde datum (11 september) zag hij dat een vrouw de camera oppakt en iets zegt. Volgens de vader zegt zij: 'Wil je er doorheen? Dat kan.' en klinkt het alsof de vrouw een kind toespreekt⁷.

De vader trok, op basis van de beelden die hij had gezien, de conclusie dat er 's nachts mensen op Rusthof waren die contact met overledenen zochten.

Het contact over de beelden tussen Rusthof en de vinder van de camera

Dinsdag 28 september

De vader heeft, na het zien van de beelden gebeld met Rusthof voor een gesprek hierover. Op 28 september sprak hij met een medewerker van de begraafplaats. Dat was niet de medewerker die de groep onderzoekers op 11 september had begeleid. De vader heeft de medewerker verteld van de camera en hem ook drie filmpjes laten zien. De medewerker had – zo verklaart de vader – nog nooit zoiets gezien en zou het opnemen met zijn collega's. De vader heeft hem toen via Whatsapp de drie filmpjes toegestuurd.

⁷ Uit navraag bij de vertegenwoordiger van de groep onderzoekers is hierover de volgende verklaring ontvangen: *Daar zeg ik: Wil je hier omheen. Dat kan. (Tegen een van mijn mede onderzoekers.)*

Diezelfde avond heeft de directeur van Rusthof contact opgenomen met de vader. Voor de directeur was in beginsel niet duidelijk over wat voor camera het ging. Op Rusthof hangen namelijk ook camera's, onder andere op de parkeerplaats. Deze camera's staan niet continu aan maar kunnen helpen als er meldingen van vandalisme of autoschade zijn. Dan kunnen de camera's een tijdje aanstaan om eventuele vernielingen vast te leggen.⁸

In het gesprek bevestigt de directeur dat een groep onderzoekers toestemming had gekregen om na sluitingstijd op de begraafplaats aanwezig te zijn. Hij heeft – naar eigen zeggen – toegelicht wat het verzoek van de onderzoekers inhield en dat een medewerker van de begraafplaats de groep had begeleid. Voor de vader kwam het als een verrassing dat de directeur hiervan af wist en er toestemming voor had gegeven. In het gesprek gaf de directeur aan dat de gebeurtenis geëvalueerd zou worden en dat op basis daarvan bekeken zou worden hoe met dergelijke verzoeken in de toekomst zou worden omgegaan. De directeur heeft de vader gevraagd om de camera af te geven, de vader heeft daar geen gehoor aan gegeven.

De betrokkenheid van het college

Vrijdag 1 oktober 2021

De vader vond het gesprek met de directeur niet bevredigend. Hij was verrast dat er toestemming was gegeven voor deze activiteit en ongerust over een mogelijke herhaling in de toekomst. Om die reden besloot hij de gemeente op de hoogte te stellen. Hij heeft daarop een e-mail gestuurd aan de burgemeester, de betrokken wethouder de heer Kraanen en een aantal raadsleden die zitting hebben in de Commissie Dienstverlening. Zijn bedoeling daarmee was om ervoor te zorgen dat dergelijke bijeenkomsten niet meer zouden plaatsvinden op Rusthof. De e-mail bevatte ook zijn contactgegevens.

De tekst van de e-mail luidt als volgt:

"Geachte leden van het college van B & W en raadsleden, maandag 20 september jl bezocht ik op Rusthof het graf van mijn zoontje toen ik een wild-camera op het pad van het Kinderhof zag liggen. De receptie van Rusthof was al gesloten, en dus heb ik de camera meegenomen om deze een volgende keer af te geven. Toen ik er later nog eens over nadacht, vond ik het toch wel vreemd dat er ook bezoekers gefilmd werden bij het bezoek aan hun dierbaren. Ik heb toen gekeken wat er op de SD kaart stond. Uit de filmpjes die ik aantrof bleek dat een groepje mensen zich 's nachts ophield op het Kinderhof, en dat zij blijkbaar een poging hadden gedaan de geest van een specifiek kind op te roepen. Het idee dat mensen 's nachts op het Kinderhof verblijven om geesten op te roepen, vond ik heel onprettig. Zeker omdat ik van nabij weet dat bepaalde groepen occultisme compleet onacceptabel vinden, en ik weet wat het met nabestaanden zou doen als ze wisten dat er geesten opgeroepen worden bij het graf van hun kind of dierbare. Toen ik een medewerker van Rusthof de beelden liet zien, was hij stomverbaasd. Later die dag werd ik echter gebeld door directeur Plaggenborg, en hij vertelde me persoonlijk dat hij toestemming had gegeven voor deze nachtelijke seances. Ik was behoorlijk geschokt toen ik dat hoorde. Hij vertelde mij ook dat dit slechts één keer had plaatsgevonden, maar op de camerabeelden zijn twee verschillende datums te zien. Is dit hoe er in Amersfoort wordt omgegaan met onze overleden dierbaren. Dit kan toch niet zomaar worden toegestaan door nb de directeur. Volgens de "Verordening voor het crematorium en de gemeentelijke begraafplaatsen Amersfoort "is het" verboden gedurende de tijd dat de begraafplaats niet voor het publiek geopend is, zich daar te bevinden,

⁸ De Nationale ombudsman is de verwarring over de herkomst van de camera elders ook tegengekomen. Zo wordt in een e-mailcontact van eind oktober tussen enkele ouders en de directeur gerefereerd aan een gesprek waarin de camera ter sprake is gekomen. De betreffende passage luidt:

"...Afgelopen vrijdag hebben wij elkaar telefonisch gesproken. Bedankt dat u mij toen even te woord kon staan om mij en mijn vrouw wat verheldering te geven. We hebben het toen ook over de vermiste camera gehad. Dat die van Rusthof was en dat die bedoeld was voor de beveiliging..." De e-mailcorrespondentie gaat verder over de vraag of op de camera ook beelden staan van het graf van hun kind. Hierop bevestigt de directeur dat dat niet het geval is.

anders dan voor het bijwonen van een begrafenis of bezorging van as“. Deze mensen hadden daar dus sowieso 's nachts niet mogen zijn, de directeur had dus geen toestemming mogen geven.

De camera met de beelden heb ik nog steeds in mijn bezit.

Ik wil u vragen, er voor te zorgen dat dit soort zaken in de toekomst niet meer voorkomen op Rusthof en mij op de hoogte te houden van de gepaste maatregelen...'

Zaterdag 2 oktober 2021

De burgemeester ontving op 2 oktober rond 11:00 uur bericht van een fractievoorzitter over het e-mailbericht van de vader. Op dat moment had de burgemeester diens e-mail nog niet gezien. In de e-mail werd melding gemaakt van filmpjes. Rond half 1 heeft de burgemeester contact opgenomen met de directeur van Rusthof. In dat gesprek heeft de directeur nader toegelicht wat er op 11 september was gebeurd en dat de directeur hier toestemming voor had verleend. Ook bleek dat niet duidelijk was waar de beelden waren opgenomen die niet van 11 september zijn.

Naar aanleiding van de e-mail en de berichten over de filmpjes heeft de directeur – zo heeft hij verklaard – contact gezocht met de vertegenwoordiger van de groep onderzoekers om na te vragen hoe het met de filmopnames zat. In dat gesprek heeft de vertegenwoordiger aangegeven dat er van het bezoek op 11 september een filmpje op de camera zou moeten staan waar geen activiteit op te zien is. De overige beelden die erop zouden staan, waren opnames van eerdere onderzoeken.

De burgemeester heeft de informatie van de directeur aan de betreffende fractievoorzitter teruggekoppeld. In de loop van de middag is er tussen de burgemeester en de betrokken wethouder, de heer Kraanen⁹, ook contact over deze kwestie geweest.

Aan het einde van de dag, rond 17-18 uur, heeft de burgemeester telefonisch gesproken met de vader die de brief had geschreven. In dat gesprek zijn de gebeurtenissen besproken. De burgemeester heeft de vader gevraagd of hij de camera wilde afgeven maar de vader wilde dat niet.

Rond half 8 's avonds zoekt een journalist van redactie AD Amersfoortse Courant via Whatsapp contact met de vader. De journalist had – zo gaf hij aan – via via de e-mail die de vader op 1 oktober had gestuurd in handen gekregen. De journalist wilde daarover de volgende dag contact opnemen met de vader. De vader heeft dit contact afgehouden. In de dagen daarna heeft de journalist nog een paar keer contact gezocht met de vader maar die is hier niet verder op ingegaan.

Maandag 4 oktober 2021

De burgemeester heeft de kwestie besproken met de gemeentesecretaris in diens hoedanigheid als leidinggevende van de directeur van Rusthof.

Uit de aanvullende informatie die de Nationale ombudsman op 2 december 2021 heeft ontvangen blijkt dat er op 4 oktober contact is geweest tussen de directeur van Rusthof en het paranormaal onderzoeksteam.

Het gaat om een e-mailbericht dat de directeur om 09:35 uur aan de vertegenwoordiger van het paranormaal onderzoeksteam heeft gestuurd.

De tekst luidt als volgt:

"Goedemorgen X,
Kunnen we vandaag even telefonisch contact hebben? Ik heb een paar vragen voor jou.
Mvg".

Het is de Nationale ombudsman niet bekend of er vervolgens een telefoongesprek heeft plaatsgevonden en wat er besproken is. Over dit contact is niets verklaard aan de ombudsman.

Wel staat vast dat op 4 oktober 2021 door het paranormaal onderzoeksteam een samenvatting van het paranormaal onderzoek per e-mail is gestuurd aan de directeur van Rusthof en de betrokken medewerker.¹⁰

⁹ Wethouder Kraanen heeft Dienstverlening in portefeuille waar ook Rusthof onder valt.

¹⁰ Zie de tekst van deze e-mail op pagina 6 en 7.

Dinsdag 5 oktober 2021

De kwestie is besproken tijdens de vergadering van het college van burgemeester en wethouders.

Donderdag 7 oktober 2021

De Amersfoortse Courant nam contact op met de woordvoerder van de burgemeester en vroeg om een reactie op de brief van de vader. Diezelfde dag heeft de burgemeester contact opgenomen met de vader om aan te geven dat zijn e-mail in bezit was van een journalist en dat er een krantenbericht over zou verschijnen. In datzelfde gesprek heeft de burgemeester de vader verteld wat op dat moment bij hem bekend was over de gebeurtenissen van 11 september. De vader had naar aanleiding daarvan nog wat vragen. Volgens de vader zou de burgemeester daar nog een en ander over terugkoppelen via de mail. Toen de ombudsman op 15 november 2021 met de vader sprak, had hij daar nog geen reactie op ontvangen.

In de avond heeft de vader de burgemeester een e-mail gestuurd, waarin hij aangeeft dat hij hem graag nog wat fragmenten van filmpjes wilde sturen. Inmiddels had de vader namelijk nog meer beelden (naast de drie filmpjes die hij aan de medewerker van de begraafplaats had laten zien) achterhaald op de SD-kaart. Deze filmpjes waren weliswaar verwijderd, maar met een eenvoudig computerprogramma weer naar voren te halen. Het was voor de vader niet duidelijk waar die filmpjes waren gemaakt. Volgens de vader toonden deze beelden wel de werkwijze en de intenties aan van de betreffende onderzoekers.

Vrijdag 8 oktober 2021

Om kwart voor acht 's avonds reageerde de burgemeester op de e-mail die hij de avond daarvoor van de vader had ontvangen. De burgemeester vroeg hem de beelden aan een medewerker van de gemeente te sturen en gaf daarvoor de contactgegevens.

Zaterdag 9 oktober 2021

Het AD, Amersfoortse Courant publiceert een artikel. Dit artikel had als kop: 'Spirituele seance op kinderkerkhof verbijstert vader' en in het artikel werd gesteld dat leden van een spiritueel genootschap met medeweten van de directie geesten van overleden kinderen hebben geprobeerd op te roepen.

Rond half 7 in de avond stuurde de vader de beelden die hij van de SD-kaart had gehaald, naar de medewerker van de gemeente.¹¹

Zaterdag 9 - zondag 10 oktober 2021

Een andere vader wiens kind op het Kinderhof begraven ligt, nam nadat hij van de gebeurtenissen op Rusthof had vernomen het initiatief om een appgroep op te richten voor ouders wiens kinderen op het Kinderhof begraven liggen. Er waren en zijn nog steeds heel veel vragen bij de ouders over hoe en wat er is gebeurd. Door de appgroep kunnen de ouders daarover met elkaar communiceren en kan de vader die de appgroep heeft opgericht een en ander coördineren naar het college toe. Samen met een andere vader is hij voor het college contactpersoon voor de ouders in de appgroep. In de appgroep zitten ongeveer vijftig ouderparen.

Tussen deze vader en de burgemeester is in het weekend van 9 en 10 oktober contact geweest. Van beide kanten bestond de behoefte iets voor de ouders te doen. Dat heeft geresulteerd in een bijeenkomst voor de ouders op donderdag 14 oktober.

Dinsdag 12 oktober 2021

Het college van burgemeester en wethouders stuurt een bericht aan de raad met een toelichting op de gebeurtenissen op Rusthof op 11 september.

Het college stuurt een brief aan ongeveer 300 ouders wiens kinderen op het Kinderhof liggen op Rusthof. In deze brief wordt allereerst excuus gemaakt voor het toestaan van het onderzoek op 11 september en aangegeven dat dit niet had mogen gebeuren.

¹¹ De Nationale ombudsman heeft deze beelden bekeken. Een verslag daarvan is opgenomen onder Bijlage 1.

Er wordt op basis van wat er op dat moment bekend is een nadere toelichting gegeven op wat er is gebeurd. In de brief wordt een mogelijkheid gegeven om vragen te stellen en aangegeven dat er donderdagavond een gesprek met een aantal ouders plaatsvindt.¹²

Om 18 uur die avond besteedt Hart van Nederland aandacht aan de gebeurtenissen.¹³

Om 19 uur vindt een actualiteitenraad plaats. Tijdens deze vergadering zijn door raadsleden veel vragen gesteld over wat zich op 11 september op Rusthof heeft voorgedaan. De burgemeester kon niet fysiek aanwezig zijn tijdens de vergadering wegens een Covid-19 besmetting van een van zijn gezinsleden. Dit werd bij aanvang van de vergadering toegelicht. De locoburgemeester heeft de vragen voor zover mogelijk beantwoord. Dat de kwestie veel emoties oproept blijkt uit de vragen van de raadsleden en uit rumoer op de publieke tribune waar een aantal ouders zaten. Een ouder die bedreigingen uitte richting de burgemeester is aangehouden door de politie.¹⁴

Woensdag 13 oktober 2021

Het college stuurt een brief aan de nabestaanden van de overledenen op Rusthof. In deze brief wordt, net als in de brief die op 12 oktober naar een aantal ouders is gestuurd, allereerst excuus gemaakt voor het toestaan van het onderzoek op 11 september en aangegeven dat dit niet had mogen gebeuren.

Er wordt op basis van wat er op dat moment bekend is een nadere toelichting gegeven op wat er is gebeurd. In de brief wordt tot slot meegedeeld dat er donderdagavond een gesprek met een aantal ouders plaatsvindt.¹⁵

Woensdagavond 13 oktober informeert een medewerker van de gemeente de vader die de camera gevonden heeft, dat er de volgende avond een bijeenkomst voor de ouders is. De vader laat weten niet aanwezig te zijn en dat hij niet wil dat zijn naam met de ouders wordt gedeeld. In datzelfde contact herhaalt de vader een aantal vragen die hij in het gesprek op 7 oktober aan de burgemeester heeft gesteld en vraagt of daar nog een antwoord op kan komen. De medewerker laat weten zijn gegevens niet te delen en zijn bericht aan de burgemeester over te brengen.

Donderdag 14 oktober 2021

In de avond vond een bijeenkomst plaats voor ouders. Deze bijeenkomst is mede geïnitieerd door het contact tussen de twee vaders die de appgroep voor ouders hebben opgericht en het college.

Aanvankelijk was het idee om de bijeenkomst niet te groot te maken, maar vanwege de vele vragen is dat losgelaten. Er zijn uiteindelijk rond de zestig ouders gekomen. De bijeenkomst had een besloten karakter en de ouders die aanwezig waren, hebben zich vooraf aangemeld.

Vanwege het karakter van de avond is ervoor gekozen om, ondanks de bedreigingen richting de burgemeester geen beveiliging of politie aanwezig te laten zijn.

Van de kant van de gemeente waren de burgemeester, een communicatieadviseur en de directeur aanwezig. Ook was een medewerker van de gemeente aanwezig om de gestelde vragen te noteren. Van de bijeenkomst zijn geen beeld- of geluidsopnames gemaakt door de gemeente.¹⁶ Wel stonden er twee camera's zodat ouders die niet fysiek aanwezig konden zijn, de bijeenkomst via een livestream verbinding konden bijwonen.

¹² Alle informatie die het college over de gebeurtenissen op Rusthof heeft verstrekt/verstuurd is terug te vinden op:

<https://www.amersfoort.nl/toz/bijeenkomst-groep-van-zes-mensen-op-begraafplaats-rusthof.htm>

¹³ <https://www.hartvannederland.nl/persoonlijke-verhalen/spiritisten-roepen-in-het-pikkedonker-geesten-op-bij-kindergrafjes>

¹⁴ De actualiteiten raad is terug te kijken via:

<https://amersfoort.notubiz.nl/bijeenkomst/798394/De%20Raad%3A%20raadsvergadering%20Het%20Besluit%2012-10-2021>

¹⁵ Alle informatie die het college over de gebeurtenissen op Rusthof heeft verstrekt/verstuurd is terug te vinden op:

<https://www.amersfoort.nl/toz/bijeenkomst-groep-van-zes-mensen-op-begraafplaats-rusthof.htm>

¹⁶ In de media zijn inmiddels berichten verschenen waaruit blijkt dat er die avond geluidsopnames zijn gemaakt. Het is bij de Nationale ombudsman niet bekend wie die opnames heeft gemaakt en met welk doel. De Nationale ombudsman heeft de geluidsopnames toegestuurd gekregen. Degene die de opnames aan de ombudsman heeft gestuurd, heeft aangegeven dat het beluisteren daarvan in het belang van het onderzoek is. De opnames zouden aantonen dat de directeur verschillende onjuistheden heeft verteld. De ombudsman heeft de opnames niet beluisterd omdat die zijn gemaakt zonder medeweten van de andere aanwezigen en de uitspraken van de directeur die avond naar verwachting niets toevoegen aan de reeds beschikbare informatie.

Uit de verschillende gesprekken die de Nationale ombudsman heeft gevoerd, kan worden geconcludeerd dat de bijeenkomst emotioneel was. Er zijn heel veel vragen gesteld over hoe dit heeft kunnen gebeuren, wat er precies was gebeurd en wie de betreffende onderzoekers waren. De beeldvorming in de media over wat er was gebeurd veroorzaakte veel onrust.¹⁷

Tijdens de bijeenkomst hebben de directeur en de burgemeester excuses gemaakt voor wat er was gebeurd en erkend dat een verkeerde inschatting is gemaakt over wat het inwilligen van het verzoek kon betekenen voor nabestaanden. De burgemeester heeft toegelicht hoe de verantwoordelijkheden liggen bij een eventueel strafrechtelijk onderzoek naar grafschennis. Uit de verschillende gesprekken die de Nationale ombudsman heeft gevoerd, kan tevens worden geconcludeerd dat perspectieven van de aanwezigen over bijvoorbeeld de gemaakte excuses en het uitsluiten van vergelijkbare onderzoeken in de toekomst uiteenlopen.

Tijdens de avond zijn veel vragen gesteld. Van de vragen die niet beantwoord konden worden, is een lijst gemaakt die op 28 oktober zijn beantwoord en gepubliceerd.¹⁸ Er is afgesproken dat de burgemeester contact zou opnemen met het Openbaar Ministerie of er sprake zou kunnen zijn van grafschennis.¹⁹ Er is gesproken over het organiseren van een gesprek tussen de groep onderzoekers en de ouders, over het tonen van de filmpjes aan nabestaanden en het opstellen van huisregels voor Rusthof. Ook is afgesproken om de Nationale ombudsman te vragen onafhankelijk onderzoek in te stellen. In dit onderzoek zouden een aantal vragen van de ouders meegenomen worden. De uitkomsten van het onderzoek zouden betrokken worden bij het opstellen van huisregels voor Rusthof.

Dinsdag 19 oktober 2021

De burgemeester zoekt contact met de Nationale ombudsman. Hij bespreekt met een medewerker van de ombudsman de gebeurtenissen op Rusthof en het verzoek aan de Nationale ombudsman om onafhankelijk onderzoek in te stellen. Daarop neemt de Nationale ombudsman zelf telefonisch contact op met de burgemeester.

Woensdag 20 oktober 2021

De Nationale ombudsman ontvangt het verzoek van het college van burgemeester en wethouders van Amersfoort. De Nationale ombudsman laat weten het verzoek in te willigen.

Er worden Kamervragen gesteld door Kees van der Staaij, SGP, aan de minister van Justitie en Veiligheid naar aanleiding van een krantenartikel dat op 14 oktober 2021 in het Reformatorisch Dagblad is verschenen.²⁰ Deze worden op 18 november 2021 beantwoord.²¹

Maandag 25 oktober 2021

De burgemeester stuurt een brief aan alle nabestaanden waarin een nadere toelichting wordt gegeven op het onderzoek dat de Nationale ombudsman zal uitvoeren. Ook de gemeenteraad wordt geïnformeerd.

Dinsdag 26 oktober 2021

Het college publiceert de lijst met nog openstaande vragen en antwoorden.²²

Woensdag 3 november 2021

De Nationale ombudsman start het onderzoek.

¹⁷ Er is bijvoorbeeld sprake van een bericht dat mensen in witte gewaden over graven hebben gelopen. De burgemeester heeft hierop aangegeven dat hij dat niet op de beelden heeft gezien.

¹⁸ Alle informatie die het college over de gebeurtenissen op Rusthof heeft verstrekt/verstuurd is terug te vinden op: <https://www.amersfoort.nl/toz/bijeenkomst-groep-van-zes-mensen-op-begraafplaats-rusthof.htm>

¹⁹ De Nationale ombudsman heeft begrepen dat er een aantal aangiften van grafschennis zijn gedaan. Het is aan het Openbaar Ministerie om hier verder over te beslissen.

²⁰ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2021Z18271&did=2021D39339>

²¹ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2021Z18271&did=2021D44502>

²² Alle informatie die het college over de gebeurtenissen op Rusthof heeft verstrekt/verstuurd is terug te vinden op: <https://www.amersfoort.nl/toz/bijeenkomst-groep-van-zes-mensen-op-begraafplaats-rusthof.htm>

Bijlage 1 De beelden die de Nationale ombudsman in het kader van dit onderzoek heeft bekeken.

De beelden op de gevonden camera

De vinder van de camera heeft een medewerker van de gemeente Amersfoort een aantal filmpjes en bestanden gestuurd. De Nationale ombudsman heeft deze filmpjes en bestanden ook ontvangen en bekeken.

De Nationale ombudsman heeft vastgesteld dat van de ontvangen filmpjes er twee filmpjes zijn die op 11 september zijn opgenomen. Eén filmpje is opgenomen in de nacht van vrijdag 10 op zaterdag 11 september om 01:29 uur. Dit filmpje waarop een persoon staat die iets zegt is echter niet op Rusthof opgenomen, maar wel op 11 september. Het tweede filmpje is opgenomen op 11 september om 21:24 uur. Dit filmpje is wel op Rusthof opgenomen.

Van de overige filmpjes is vastgesteld dat deze dateren van 7 november 2020 en 31 augustus 2021 niet op Rusthof zijn opgenomen, het is niet bekend waar dan wel. Alhoewel deze filmpjes geen betrekking hebben op de gebeurtenissen op Rusthof en voor de feitelijke beschrijving van hetgeen op Rusthof is gebeurd niet relevant zijn, vindt de ombudsman het belangrijk om hier kort op deze beelden in te gaan.

Op het filmpje met de datum 31 augustus 2021 is een groepje mensen te zien dat op een grasveld zit in de buurt van een lamp die brandt. Het is omstreeks 22 uur 's avonds, het is donker en het beeld is zwart/wit. Er wordt niets gezegd. Het filmpje duurt acht seconden.

Op de drie filmpjes met de datum 7 november 2020 die zijn opgenomen tussen 23:30 en 00:00 uur is korte tijd bos te zien en vervolgens langere tijd een zandvlakte met wat stenen/grind. Er is niets anders te zien. Er wordt gesproken door een vrouw die niet in beeld is. Af en toe is een ander persoon te horen. De gesproken teksten zijn provocerend, indringend en soms dreigend. De vrouw is erop gericht om contact te krijgen met entiteiten. De filmpjes duren alles bij elkaar ongeveer vier minuten. Er is, naast de stemmen, niets anders te horen.

Van de bestanden die de ombudsman via het college heeft ontvangen, zijn er twee tekstbestanden die de uitgeschreven tekst bevatten van filmpjes van 7 november 2020 die niet op Rusthof zijn opgenomen. Deze bestanden zijn voor dit onderzoek niet relevant en worden daarom verder buiten beschouwing gelaten. De overige twee bestanden hebben wel betrekking op 11 september. Het betreft een 'still' uit een filmpje dat op 11 september om 21:24 uur is opgenomen en een foto van Rusthof.

Wat heeft de Nationale ombudsman gezien op de filmpjes/beelden die op 11 september zijn opgenomen?

Op 11 september zijn er twee filmpjes gemaakt, er is een 'still' uit een filmpje dat op 11 september is opgenomen en er is een foto van Rusthof.

Er zijn twee filmpjes met **datum 11 september 2021**

Filmpje met bestandsnaam VID-2021123-WA0001:

Filmpje is zwart/wit en 's avonds in het donker opgenomen. Tijd op de opname is 01:29 uur, duur van de opname zeven seconden.

De camera is eerst gericht op het gezicht van een vrouw die iets zegt in de camera. Daarna is het beeld op haar voeten. De vrouw zegt iets wat niet helemaal goed te verstaan is. (Volgens de vinder van de camera zou ze zeggen: 'Wil je er doorheen? Dat kan.') Er wordt niets anders gezegd en er is niets anders te zien. Het was niet goed te verstaan wat de vrouw zei. Dat is nagevraagd bij de vertegenwoordiger van het onderzoeksteam. De vertegenwoordiger verklaarde hierover: *Daar zeg ik: Wil je hier omheen. Dat kan. (Tegen een van mijn mede onderzoekers.)*

Filmpje met bestandsnaam VID-2021123-WA0003:

Filmpje is zwart/wit en 's avonds in het donker opgenomen. Tijd op de opname is 21:24 uur, duur van de opname vier seconden. De camera staat op een pad en rechts in beeld loopt iemand langs over het pad, weg van de camera. Alleen de benen zijn te zien. Er wordt niets gezegd en er is niets anders te zien.

De Nationale ombudsman heeft navraag gedaan over de uiteenlopende tijdstippen waarop de filmpjes op 11 september zijn opgenomen. Hierover is verklaard dat het filmpje met tijdstip 01:29 uur is opgenomen tijdens een onderzoek van vrijdag 10 op zaterdag 11 september. Dit onderzoek vond niet plaats op Rusthof. Het filmpje met tijdstip 21:24 uur is wel opgenomen op Rusthof. De Nationale ombudsman acht het aannemelijk dat dit filmpje is opgenomen toen de camera op het pad van het Kinderhof stond.

Er zijn, naast de filmpjes, ook twee afbeeldingen ontvangen:

Een keer een 'still' uit een filmpje van 11 september 2021 om 21.24 uur. Het is het beeld van iemand op de rug gezien die wegloupt. Alleen de benen zijn te zien. De 'still' is in het donker genomen en zwart/wit.

Een keer een opname bij daglicht op het Kinderhof. De opname is in kleur, er zijn geen mensen op te zien. Het is niet te zien op welke dag/tijdstip de foto is gemaakt.

De beelden waarnaar in de samenvatting Paranormaal onderzoek wordt verwezen.

Op 2 december 2021 heeft de Nationale ombudsman aanvullende informatie van het college ontvangen. Bij deze informatie zat een e-mailbericht, gedateerd 4 oktober 2021, dat het paranormaal onderzoeksteam aan de directeur en de betrokken medewerkers van Rusthof heeft gestuurd. De e-mail bevat een samenvatting van de bevindingen van het paranormaal onderzoek op 11 september 2021. In het bericht wordt aangegeven dat er op twee plekken activiteit is vastgelegd op camera. De twee filmpjes zijn, zo blijkt uit het bericht, ook aan de directeur en de betrokken medewerker gestuurd.

Deze twee filmpjes heeft de Nationale ombudsman op 3 december 2021 ontvangen.

Hierop is het volgende te zien:

Een filmpje met bestandsnaam 'Contact achter (...).mp4'.²³

Het filmpje duurt 4 min 05 sec. Uit het filmpje is niet op te maken hoe laat dit filmpje is opgenomen. Het beeld is donker waardoor ook niet is te zien of het een zwart/wit beeld is of kleur. Er zijn twee kleine lichtpuntjes op het beeld te zien en af en toe een oplichtende sensor. Er zijn stemmen van de paranormaal onderzoekers te horen, in ieder geval twee. Er wordt gezegd dat er vier balletjes verspreid over de graven liggen en gevraagd of iemand het balletjes wil laten afgaan. Een sensor licht af en toe op. Als de sensor oplicht wordt een vraag gesteld of opmerking gemaakt. Zo wordt gevraagd of de medewerker van de begraafplaats die naast de onderzoekers staat, wordt herkend. Een onderzoeker legt uit dat ze een apparaat op een graf heeft gelegd en vraagt of daarin gesproken of geschreeuwd kan worden. Dan kunnen de onderzoekers later terugluisteren wat er wordt gezegd. Ook wordt gevraagd om een ander apparaat aan te raken. Het filmpje eindigt met de vragen: 'Bent u een vrouw?', 'Bent u een oudere dame?' en 'Is uw overlijden heel snel gegaan?'.

Een filmpje met bestandsnaam "Medium contact met (...).mp4"

Het filmpje duurt 3 min 30 sec. Uit het filmpje is niet op te maken hoe laat dit filmpje is opgenomen. Het beeld is in kleur, er is een stuk gras te zien met daarop een sensor. Het beeld is verlicht door, zo lijkt het, een zaklamp of licht van een mobiele telefoon. Er zijn in ieder geval twee stemmen te horen van onderzoekers. Een kind wordt bij naam genoemd en uitgenodigd om het balletje te laten branden. De sensor licht op. Daarop wordt gevraagd of het kind het balletje kan omduwen. Een onderzoeker zegt dat het kind net zo oud is als haar middelste zoon en vraagt of het kind van voetbal hield. Ook wordt gezegd dat er nog een balletje ligt en een K2 meter. Het beeld van de camera gaat af en toe heen en weer tussen de twee sensoren en de K2 meter. Het beeld laat zien dat de K2 meter op de grafsteen ligt, (een deel van) de tekst van de grafsteen is leesbaar. De andere sensor ligt aan de andere kant van het graf in het gras. Het kind wordt uitgenodigd om de andere sensor of het kastje te laten oplichten. Een onderzoeker zegt dat zij ook andere kinderen hoort en dat die ook mogen komen kijken. Er wordt gevraagd of er een meisje is. Als de sensor niet meer oplicht, wordt gevraagd of het kind er nog is. De sensor licht niet meer op.

²³ De Nationale ombudsman heeft de bestandsnamen geanonimiseerd.

Bijlage 2 Verklaring van het paranormale onderzoeksteam over het onderzoek op Rusthof d.d. 11 september 2021

" L.s.,

Allereerst wil ik namens ons team onze excuses aanbieden voor alles wat het "vergeten" van een camera op de begraafplaats "Rusthof" teweeg heeft gebracht. Om te horen welke angsten, pijn en verdriet hieruit is voortgekomen gaat ons aan het hart en heeft een diepe indruk op ons gemaakt.

Zo ook de aannames die gedaan werden in de media en de vele reacties daarop. Velen van ons zijn ook moeder en zullen nooit een kind misbruiken in welke vorm dan ook. Tevens hebben leden van ons team ook familieleden die begraven liggen op Rusthof.

Wij hopen met onderstaande tekst wat meer duidelijkheid en geruststelling te geven over wie wij zijn en wat wij precies doen. Dit in verband met de vele aannames die gedaan zijn in de media en de logische zeer verontrustende gedachten van de nabestaanden.

Wie zijn wij?

Wij zijn een team vrijwilligers samengesteld uit gerespecteerde paranormaal onderzoekers, afkomstig uit alle hoeken van Nederland, met 20 jaar ervaring. Wij doen alleen onderzoek naar "energieën/entiteiten" en hun mogelijkheid tot communiceren op verschillende soorten locaties in binnen en buitenland. Buiten dat wij vooral proberen het bestaan van "energieën/entiteiten" te bewijzen, helpen wij als team ook mensen (die ons persoonlijk benaderen) welke hinder ervaren van onverklaarbare gebeurtenissen in en om hun woning die mogelijk paranormaal gerelateerd zijn. Tevens helpen wij om aanknopingspunten te vinden voor zogeheten "Cold cases" op verzoek van diverse instanties waaronder ook de overheid.

Wij worden benaderd door mensen omdat wij garant staan voor respect en integriteit en anderzijds vanuit onze 20 jaar deskundigheid op dit gebied. Er wordt altijd afgesproken met de personen in kwestie dat wij nooit de locatie en eventuele opnames en/of bevindingen openbaar gemaakt worden zonder toestemming van de betrokkenen. Tevens worden alle opnames na analyse en verslaglegging voor de betrokkenen direct definitief verwijderd tenzij anders afgesproken.

Waarom onderzoek op een begraafplaats?

In de wereld wordt veel al gesproken over onverklaarbare gebeurtenissen op begraafplaatsen die paranormaal zouden zijn. Wij doen als team vele (nationaal en internationaal) onderzoeken en wilden wij weten of er "energieën/entiteiten" waar te nemen zijn op een begraafplaats wat mogelijk het onverklaarbare verklaarbaar zou maken. Met die insteek hebben wij de stap genomen om hiervoor toestemming te vragen bij de directie van "Rusthof".

Welke afspraken waren er gemaakt met de directie van "Rusthof"?

- Eén van de medewerkers van het Rusthof moest tijdens het onderzoek aanwezig zijn
- Wij dienden op de paden te blijven en de graven met rust te laten
- Eventueel beeldmateriaal mag niet openbaar gemaakt worden en moet direct na analyse verwijderd worden
- Namen op de graven e.d. mogen niet in beeld gebracht worden
- Na het onderzoek zullen wij de directie op de hoogte stellen van onze bevindingen
- We mochten alleen op 11 september 2021 onderzoek op het Rusthof.

Hoe doen wij onderzoek?

Elk onderzoek wordt anders aangepakt. Dit omdat het totaal afhangt van de opdracht, onderzoeksvraag en locatie. Op de bewuste camera zijn twee verschillende opnames aangetroffen.

Voor ons onderzoek op Rusthof hebben wij balletjes geplaatst op diverse locaties op de begraafplaats. Deze balletjes geven licht op het moment dat een energie/entiteit daarbij in de buurt komt, dan wel aanraakt. Zodra 1 van die balletjes afgaat weten wij dat er een "energie/entiteit" is.

Op dat moment beginnen wij met ons voor te stellen, te bedanken voor het activeren van het balletje om vervolgens over te gaan naar het stellen van vragen om te kijken of er mogelijkheid tot contact is. Dit zijn meestal vragen als: Als u bereid bent met ons te communiceren door middel van dat balletje wilt u hem dan nogmaals activeren? Om vervolgens bij activatie door te vragen met: Bent u man/vrouw/kind? Uit ervaring weten we inmiddels dat wanneer er een intelligentie is er max 4 vragen gesteld kan worden alvorens de "energie/entiteit" weg gaat. Vanaf dat moment gaan wij naar een andere plek om hetzelfde te herhalen.

De andere opnames die op de camera zijn aangetroffen zijn beelden van een totaal ander onderzoek en dus ook een totaal andere locatie. Op deze locatie was ons hulp ingeroepen omdat er sprake zou zijn van activiteiten van negatieve energie/entiteiten. Dit soort onderzoeken worden vaak provocerder aangepakt om een juiste reactie te ontlokken.

Wij begrijpen heel goed dat dit voor een "leek" als schokkend ervaren kan worden en vinden het dan ook vreselijk dat deze opnames verspreid zijn.

Als wij zo integer zijn en beelden verwijderen hoe kan het dan zijn dat deze "oude" opnames nog op de camera staan?

Ondanks alle voorzorgsmaatregelen blijven wij helaas ook gewoon mensen. In dit geval is er een sd-kaartje in de camera geplaatst welke dus niet leeg was gemaakt. Het is een menselijke fout geweest. Bij deze kunnen wij u hierbij aangeven dat wij als team geen beeldmateriaal van het onderzoek op het Rusthof in bezit hebben en eisen dat de "vinder" van deze camera hem zo spoedig mogelijk inlevert op de begraafplaats.

Ten slotte willen wij benadrukken dat wij niet de zielen van uw overleden familie hebben opgeroepen in welke vorm dan ook. Als medium kun je de geestenwereld niet oproepen. We zijn altijd afhankelijk van of en welke energie/entiteit met ons wil communiceren.

Wij zijn als team heel erg geschrokken van wat ons onderzoek teweeg heeft gebracht. Wij hebben geleerd van deze gebeurtenis. Inmiddels hebben wij een onafhankelijk expert ingeschakeld om onze processen aan te passen en nieuwe onderzoeklocaties op voorhand te toetsen om een dergelijke herhaling te voorkomen.

Het paranormale onderzoeksteam"

Bijlage 3 Aanpak onderzoek

De Nationale ombudsman heeft ten behoeve van het onderzoek de relevante stukken bestudeerd en gesproken met de betrokkenen.

Overzicht van de stukken:

- Het verzoek van het onderzoeksteam ingediend bij Rusthof d.d. 19 mei 2021 en de daaropvolgende e-mail van 18 augustus 2021
- De e-mail die de vinder van de camera heeft gestuurd op 20 september 2021 aan de burgemeester en een aantal Raadsleden die woordvoerder Bestuur en dienstverlening zijn/waren
- De brieven die aan de nabestaanden zijn gestuurd op 12/13 en 25 oktober 2021
- De collegeberichten aan de gemeenteraad van 12 en 26 oktober 2021
- De informatie die is gepubliceerd op de website www.amersfoort.nl/cba
- Een verklaring van de medewerker van Rusthof die de groep heeft begeleid
- Een verklaring van de groep paranormaal onderzoekers (zie bijlage 2)
- De Verordening voor het crematorium en de gemeentelijke begraafplaatsen Amersfoort 2011
- De website van de begraafplaats Rusthof: www.cba-amersfoort.nl
- Aanvullende vragen en stukken die zijn ontvangen van de vinder van de camera en de vertegenwoordiger van de ouders in de appgroep.
- Aanvullende vragen van ouders die via het college zijn ontvangen
- E-mailberichten van 28 en 29 oktober 2021 tussen de directeur en een ouder betreffende de camerabeelden
- Diverse mediaberichten
- Kamervragen d.d. 20 oktober 2021 gesteld door Kees van der Staaij, SGP, aan de minister van Justitie en Veiligheid en de beantwoording daarvan op 18 november 2021
- Het verzoek van het college aan de Nationale ombudsman om onderzoek in te stellen d.d. 20 oktober 2021

Aanvullende informatie ontvangen op 2 december 2021 bestaande uit:

- Een tweede e-mail van het paranormaal onderzoeksteam van 18 augustus waarin de toestemming voor het onderzoek wordt bevestigd.
- Een e-mail van 4 oktober 2021 van de directeur van Rusthof aan het paranormaal onderzoeksteam met verzoek om telefonisch contact.
- Een e-mail van het paranormaal onderzoeksteam aan de directeur en betrokken medewerker van Rusthof van 4 oktober 2021 met een samenvatting van de bevindingen van het paranormaal onderzoek op 11 september 2021. In deze e-mail wordt ook melding gemaakt van twee filmpjes waarop activiteit is vastgelegd. Deze filmpjes zijn niet in het bezit van de ombudsman.

Aanvullende informatie ontvangen op 3 december 2021 bestaande uit:

- Een filmpje van de 5 a 6 graven behorend bij de e-mail van 4 oktober 2021 met een samenvatting van de bevindingen van het paranormaal onderzoek op 11 september 2021
- Een filmpje van een kindergraf behorend bij de e-mail van 4 oktober 2021 met een samenvatting van de bevindingen van het paranormaal onderzoek op 11 september 2021

Aanvullende informatie ontvangen op 9 december 2021 bestaande uit:

- Een e-mail van 8 september 2021 van de medewerker van de begraafplaats aan de vertegenwoordiger van het paranormaal onderzoeksteam over hun bezoek op 11 september. Bij de e-mail zijn een informatiefolder en een plattegrond van de begraafplaats als bijlagen gevoegd.

Overzicht van de betrokkenen.

De Nationale ombudsman heeft gesproken met:

- De medewerker van de begraafplaats die de onderzoekers op 11 september heeft begeleid.
- De directeur van de begraafplaats
- De burgemeester en wethouder Kraanen gezamenlijk

- Een vertegenwoordiger van het paranormaal onderzoeksteam
- De vader die de camera heeft gevonden
- De vader die de appgroep voor ouders is gestart

De onderzoekers van de Nationale ombudsman hebben de beelden bekeken die de vinder van de camera op verzoek van de burgemeester aan de medewerker van de gemeente heeft gestuurd. De onderzoekers hebben ook de filmpjes bekeken die het college op 3 december 2021 heeft overgelegd. (zie bijlage 1)

De onderzoekers van de Nationale ombudsman hebben op maandag 22 november een bezoek gebracht aan Rusthof en, voor zover bekend, de route gelopen die het paranormaal onderzoeksteam heeft gelopen. Zie voor de beschrijving hiervan Bijlage 5.

Bijlage 4 Juridisch kader bevoegdheden

Verordening voor het crematorium en de gemeentelijke begraafplaatsen Amersfoort 2011 zoals vastgesteld op 25 januari 2011 en geldend op 11 september 2021.²⁴

(...)

Artikel 2 Openstelling begraafplaatsen

1.

De begraafplaatsen zijn voor een ieder dagelijks toegankelijk gedurende de volgende tijden:

- van 1 maart tot 1 mei van 08:00 uur tot 19:00 uur;
- van 1 mei tot 1 september van 08:00 uur tot 21:00 uur;
- van 1 september tot 1 november van 08:00 uur tot 19:00 uur;
- van 1 november tot 1 maart van 08:00 uur tot 16:00 uur.

2.

Ter handhaving van de orde, rust en veiligheid op de begraafplaatsen kunnen de toegangen tijdelijk worden gesloten. Ten behoeve van werkzaamheden op de begraafplaats kan de bedrijfsleider tijdelijk delen voor het publiek afsluiten.

3.

Het is verboden gedurende de tijd dat de begraafplaats niet voor het publiek geopend is, zich daar te bevinden, anders dan voor het bijwonen van een begrafenis of bezorging van as .

Artikel 3 Ordemaatregelen

1.

Het is verboden met motorrijtuigen op de begraafplaats te rijden anders dan voor een begrafenis.

2.

Er mag op de begraafplaatsen niet sneller worden gereden dan 10 km per uur en uitsluitend op de asfaltrijwegen.

3.

Het college kan ontheffing verlenen van het in het eerste lid opgenomen verbod:

- a. aan steenhouders, hoveniers en daarmee gelijk te stellen personen.
- b. aan personen die voor grafbezoek als gevolg van invaliditeit op dit vervoer zijn aangewezen.

4.

Personen die op de begraafplaatsen werkzaamheden hebben te verrichten en zich bedienen van een motorvoertuig, dienen zich eerst bij de bedrijfsleider te melden.

5.

Bezoekers, personeel van uitvaartondernemingen en personen die werkzaamheden op de begraafplaatsen hebben te verrichten, zijn verplicht zich in het belang van de orde, rust en netheid te houden aan de aanwijzingen van de bedrijfsleider.

²⁴ In de raadsvergadering van 9 november 2021 is het voorstel behandeld om de verordening voor het crematorium en de gemeentelijke begraafplaatsen Amersfoort zodanig aan te passen dat het uitgeven van grafrechten voor onbepaalde tijd voor particuliere graven op gemeentelijke begraafplaatsen mogelijk wordt. Daarnaast zijn enkele ondergeschikte wijzigingen vastgelegd (zo wordt niet meer gesproken over 'bedrijfsleider' maar over de 'directeur').

6.

De bedrijfsleider kan personen die zich niet aan de in het vorige lid bedoelde aanwijzingen houden van de begraafplaats verwijderen of laten verwijderen.

7.

Het is verboden op de begraafplaatsen:

- a. voor derden, bloemen of andere artikelen te koop aan te bieden of aanbiedingen te doen met betrekking tot de verzorging van graven en/of grafbedekkingen;
- b. op enigerlei wijze reclame te maken voor handel, beroep of bedrijf;
- c. onaangelijke honden mee te nemen;
- d. alsmede planten of voorwerpen buiten de grafmaat te plaatsen. Deze worden direct verwijderd, zonder dat aanspraak gemaakt kan worden op enige vergoeding.

(...)

Artikel 27 Strafbepaling

Hij die handelt in strijd met artikel 2, lid 3, wordt gestraft met een geldboete van de eerste categorie.

(...)

Bijlage 5 Beschrijving gelopen route op Rusthof

Ten behoeve van het onderzoek naar de gebeurtenissen op de begraafplaats Rusthof op 11 september, hebben de onderzoekers van de Nationale ombudsman op 22 november rond 13 uur een bezoek gebracht aan de begraafplaats. Zij hebben de routes gelopen die zijn beschreven door de vertegenwoordiger van het paranormaal onderzoeksteam en de medewerker van de begraafplaats als de routes die de onderzoekers op 11 september (ongeveer) hebben gelopen.

Het doel van het bezoek was om een beter beeld te krijgen van (het karakter van) de begraafplaats en hoe de paden ten opzichte van de graven lagen.

De algemene indruk is dat het een grote begraafplaats betreft, welke door de opzet en de vele natuur (bomen) park-/bosachtig aan doet.

Onder het poortgebouw door loopt men de begraafplaats op. Er ligt een Sovjet ereveld links aan het begin waar Russische krijgsgevangenen liggen.

Er zijn hoofdpaden met verschillende kleinere, niet geasfalteerde, zijpaden. Langs het hoofdpad vanaf het poortgebouw richting sectie 15 en de rotonde, liggen de graven redelijk van het hoofdpad af. De andere paden die de onderzoekers van de Nationale ombudsman hebben gelopen lopen dichters langs de graven.

De graven liggen ongeveer een halve meter van elkaar af en het zijn er veel. Oorlogsgraven, oudere en nieuwere graven liggen door elkaar heen.

De route naar het Kinderhof die de groep heeft gelopen, gaat bij het poortgebouw links langs het as-verstrooiveld Mooy, langs een diversiteit van graven (ook oorlogsgraven) en langs een veld waar stenen bloemen staan (Bloemveld). Dan via de secties 28, 28b, 28a en 27 langs een urnenmuur en een vijver naar het Kinderhof.

Indruk van Het Kinderhof:

Het Kinderhof ligt enigszins afgeschermd en omringd door bosschages. De ingang van het Kinderhof is duidelijk gemarkeerd met een ornament boven het pad en een monumentje met trooststenen bij de ingang van het Kinderhof.

Het karakter van het Kinderhof is intiem en persoonlijk. De grafjes zijn persoonlijk met teksten en ornamenten. De sfeer van intimiteit wordt versterkt doordat het Kinderhof afgeschermd ligt van de overige graven. En de grafjes zijn persoonlijk door de teksten, ornamenten en voorwerpen die op en rond de grafjes staan.

Vervolgens is de route langs de vijver achter de urnenheuvel langs gelopen naar het geasfalteerde hoofdpad (sectie 15) en zo terug naar de uitgang.